

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การแก้ไขปัญหาคาการรุกรานที่สาธารณะ

จัดทำโดย นายศิริสิทธิ์ เสนาคม
ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ
สังกัด ฝ่ายเทคนิค สำนักงานเขตทุ่งครุ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๑๙
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗

๑. ชื่อเรื่อง การแก้ไขปัญหาคารุกกล้าที่สาธารณะ

๒. หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษาและอื่นๆอีกมากมายประชาชนจึงอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองหลวงเป็นจำนวนมากเพื่อประกอบอาชีพและเพื่อการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาประชากรแฝงเกือบสิบล้านคน ส่วนมากประชากรที่เข้ามาประกอบอาชีพเพื่อการเลี้ยงตัวเองและครอบครัวซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหา ยากจนแสวงหาที่อยู่อาศัยราคาถูกโดยการเช่าบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดหรือบางรายก็รुकที่สาธารณะปลูกสร้างบ้านเป็นที่อยู่อาศัยเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเช่าบ้านหรือที่ดิน เนื่องจากที่ดินมีราคาสูงเกินกำลังที่จะซื้อหรือเช่า จึงทำให้เกิดปัญหากับประชาชนที่ยากจนหรือแม้กระทั่งผู้ที่มีฐานะโดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น ปลูกสิ่งปลูกสร้างเพื่อทำเป็นที่พักอาศัย ตามลำคลอง ลำรางสาธารณะ เพื่อใช้ทำการเพาะปลูกหรือทำเป็นเส้นทางสัญจรบางรายก็ยึดถือครอบครองที่สาธารณะริมทางเพื่อปลูกเพิงทำการค้าขายบางรายที่ประกอบกิจการ มีฐานะร่ำรวยก็บุกรุกที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจการค้าก็มี กรุงเทพมหานครมีหน้าที่ในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๓ ข้อ ๑ และคำสั่งกรุงเทพมหานครที่ ๑๒๖๗/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๖ เรื่องมอบอำนาจให้ข้าราชการปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร “อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๐ และมาตรา ๘๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงมอบอำนาจในการดำเนินการตามตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๔ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ให้ผู้อำนวยการเขตแห่งท้องที่ที่มีการปลูกสร้างอาคารหรือปลูกปักสิ่งใดๆลงในที่ดิน ในแม่น้ำ ลำคลอง อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือเป็นที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือรุกกล้าเข้าไปในที่ดังกล่าว ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ดังนี้

๑. การไปตรวจสถานที่ที่มีการก่อสร้างอาคารหรือปลูกปักสิ่งใดๆลงในที่ดินในแม่น้ำลำคลองอันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือรุกกล้าเข้าไปในที่ดังกล่าว

๒. การออกคำสั่งเป็นหนังสือแจ้งให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งปลูกปักนั้นให้รื้อถอนไปให้พื้นที่อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร ในการแก้ไขการรุกกล้าที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

๓.๒ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้ศึกษาและเข้าใจแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย

๓.๓ เพื่อคุ้มครองป้องกันที่สาธารณะไว้ให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๓.๔ เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียงบประมาณในการดูแลรักษาที่สาธารณะในภายหลัง

๔. เป้าหมาย

การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะให้เกิดประสิทธิภาพและได้ผลอย่างจริงจัง พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครต้องนำกฎหมายไปบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังโดยต้องบังคับการให้ครอบครัวรวมทั้งทางปกครอง ทางอาญาและทางแพ่งกล่าวคือการบังคับการทางการปกครองเพื่อให้สิ่งปลูกสร้างที่ผิดกฎหมายนั้นหมดสิ้นไปและเรียกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเองหรือใช้โทษทางอาญา หากผู้ได้รับคำสั่งทางปกครองไม่ยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งและการบังคับการทางอาญาตามประมวลกฎหมายที่ดินเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความเกรงกลัวกฎหมายและเป็นการป้องปรามประชาชนไม่ให้กระทำความผิดรวมถึงการบังคับการทางแพ่งเพื่อเรียกชดเชยค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการบุกรุกที่สาธารณะ โดยมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่เร่งดำเนินการตั้งแต่ทราบหรือตรวจพบว่ามี การบุกรุกที่สาธารณะเกิดขึ้น

๕. ปัจจัยความสำเร็จ

๑ พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายที่กฎหมายกำหนดประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธา สำนักงานเขตและเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทศกิจ สำนักงานเขต ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องเอาใจใส่ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่สาธารณะซึ่งสามารถรักษาแนวเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ไว้ได้ โดยการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกที่สาธารณะ

๒ การบังคับการ หมายถึง การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อบังคับกับประชาชนให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ไว้ทั้งทางปกครอง ทางอาญา และทางแพ่ง

๓ การบังคับการอาญา หมายถึง การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยดำเนินคดีกับประชาชนผู้กระทำความผิดเพื่อลงโทษให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

๔ การบังคับการทางแพ่ง หมายถึง การดำเนินการของเจ้าหน้าที่โดยดำเนินคดีกับประชาชนผู้ก่อให้เกิดการเสียหายเพื่อชดเชยหรือบรรเทาความสูญเสียที่เกิดขึ้น

๕ การบังคับการทางปกครอง หมายถึง การดำเนินการของเจ้าหน้าที่โดยใช้มาตรการการบังคับทางปกครองกับประชาชนที่มีภาระผูกพันต้องปฏิบัติตามหน้าที่ให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง

๖ ประชาชนต้องปลูกจิตสำนึกให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาที่สาธารณะร่วมกัน

๗ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยแจกแผ่นพับให้ประชาชนทราบผลเสียจากการบุกรุกที่สาธารณะและข้อกฎหมายเพื่อจะได้เกรงกลัว

๖. ขั้นตอนการดำเนินการ

พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อดำเนินการกับผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกที่สาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ผู้อำนวยการเขต ซึ่งได้รับมอบอำนาจ จากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สามารถดำเนินคดีกับประชาชนกระทำความผิดฐานบุกรุกที่สาธารณะโดยมอบหมายให้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธา (งานรักษาที่สาธารณะ) สำนักงานเขต ทำหน้าที่ตรวจตราดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยนำกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทศกิจ แจ้งความดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดโดยใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๕๔๗

มาตรา ๘ บัญญัติ “บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้” เพราะฉะนั้น ที่ดินที่อธิบดีกรมที่ดินมีหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้แก่ที่ดินดังต่อไปนี้

(๑)ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

(๒)ที่ดินตาม (๑) ต้องไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นว่าเป็นอำนาจของหน้าที่ผู้อื่นเป็นผู้ดูแล โดยผลของมาตรา ๘ ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๓๐๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แก่ (๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินที่มีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประเภทอื่น (๒) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน และ(๓)ที่ดินที่ใช้ประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ และที่ดินอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๓๐๕ ป.พ.พ. ซึ่งได้แก่ เกาะที่เกิดในทะเลสาบ หรือในทางน้ำ หรือในเขตน่านน้ำของประเทศ และท้องทางน้ำตื่นเงิน ล้วนอยู่ในอำนาจอธิบดีกรมที่ดินที่จะเป็นผู้ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น กล่าวคือ ถ้าหากมีกฎหมายพิเศษ กำหนดอำนาจหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่คนอื่นเป็นผู้ดูแลรักษาแล้วการดูแลรักษาก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายพิเศษนั้นไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมที่ดินอีกต่อไป

มาตรา ๙ กำหนดห้ามมิให้บุคคลเข้าไปยึดถือครอบครองหรือทำด้วยประการใดให้เป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวด ที่ทราย หรือเข้าไปยึดถือครอบครองรวมถึงก่อสร้าง หรือเผาป่าที่ดินของรัฐ ถ้ามิได้มีสิทธิครอบครอง หรือมิได้อนุญาต จากหน่วยงานเจ้าหน้าที่ หากผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา ๙ มีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๑๐๘ และ ๑๐๘ ทวิ และกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑ มอบหมายให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณะและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กฎหมายที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คนอื่นเป็นผู้ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ในส่วนของกรุงเทพมหานคร ได้แก่

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๑๒๒ ให้กรมการอำเภอ ซึ่งปัจจุบันหมายถึง นายอำเภอ มีหน้าที่ดูแลตรวจรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน คือ ที่เลี้ยงปศุสัตว์ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยงด้วยกัน ตลอดจนถนนหนทางและที่อย่างอื่น ซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรใช้ได้ด้วยกัน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘

มาตรา ๕๐ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรี แล้วแต่กรณีโดยอนุโลม ทั้งนี้เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๙ (๑) ให้ผู้อำนวยการเขตมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอเว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๘๙ (๑๐) กำหนดว่าภายใต้แห่งกฎหมายอื่นให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครดังต่อไปนี้....การดูแลรักษาที่สาธารณะ

การบังคับการกับผู้รุกรานที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐอีกประการหนึ่งก็คือการบังคับการกับผู้รุกราน กล่าวคือ แม้รัฐจะสร้างหลักฐานขึ้นคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐโดยการออกหนังสือสำคัญสำหรับทางหลวง และมีการจัดทำทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ แต่ก็ยังเป็นเพียงหลักฐานของทางราชการ ที่จะใช้พิสูจน์ถึงความเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเวลามีคดีขึ้นสู่ศาล หรือใช้ในการพิจารณาว่าที่พิพาทเป็นที่ดินของรัฐหรือไม่ ส่วนตามสภาพการบังคับใช้มาตรการลงโทษผู้รุกรานเหล่านี้โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เขตหลาย เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าไม่กล้ากระทำความผิดอีก โดยมีกฎหมายที่ให้อำนาจในการบังคับการทั้งทางปกครอง ทางอาญา และทางแพ่ง ดังนี้

การบังคับการทางปกครอง

พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗

มาตรา ๔๐ กำหนดต้องตรวจจัดการรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อันอยู่ในตำบลนั้น เช่น สระน้ำ ศาลาอาศัย ที่เลี้ยงปศุสัตว์ เป็นต้น

มาตรา ๑๑๖ การรักษาประโยชน์ในการหาเลี้ยงชีพของราษฎร เช่น การปิดน้ำและระบายน้ำ เช่นกล่าวมาในมาตราก่อน เป็นต้น ตลอดจนอย่างอื่น ๆ ถ้าหากเกิดเกี่ยวเนื่องกันในประโยชน์ที่จะพึงได้ ยกตัวอย่างดังเช่นชานาต้องการปิดน้ำ ชาวเรือต้องการให้เปิดน้ำให้เรือเดิน เป็นต้น ให้กรรมการอำเภอเรียกกำนันประชุมปรึกษาหาวิธีที่จะรักษาประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่าย หรือถ้าจะให้ได้ประโยชน์ไม่ได้ทั้ง ๒ ฝ่าย ก็ให้รักษาประโยชน์ใหญ่โดยยอมทิ้งประโยชน์น้อยด้วยความจำเป็น เมื่อเห็นด้วยกันโดยมากประการใด ก็ให้กรรมการอำเภอจัดการตามนั้น

มาตรา ๑๑๗ ห้วย คลอง และลำน้ำต่างๆ ย่อมเป็นของรัฐบาลปกปักรักษาเป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอจะต้องตรวจตราอย่าให้เสียหาย และอย่าให้ผู้ใดทำให้เสียสาธารณประโยชน์ถ้าจะต้องซ่อมแซมตกแต่งให้กรมอำเภอเรียกราษฎรช่วยกันทำอย่างปิดน้ำฉะนั้น

มาตรา ๑๑๘ กรรมการอำเภอมีหน้าที่จะต้องตรวจตราและจัดการรักษาทางบก ทางน้ำ อันเป็นทางที่ราษฎรไปมาค้าขาย ให้ไปมาโดยสะดวกตามที่จะเป็นได้ทุกฤดูกาลอันนี้ ถ้าจะต้องทำการซ่อมแซมหรือแก้ไขความขัดข้อง ให้กรรมการอำเภอเรียกราษฎรช่วยกันทำอย่างว่ามาแล้ว

มาตรา ๑๑๙ กรรมการอำเภอต้องตรวจตรารักษาป่าไม้ ซึ่งรัฐบาลหวงห้ามตามข้อบังคับการป่าไม้

มาตรา ๑๒๐ ที่วางซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้ราษฎรทำการเพาะปลูกนั้น เป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอที่จะต้องตรวจตราจัดการ ป้องกัน การเกี่ยวเนื่อง ในระหว่างราษฎรที่ไปตั้งทำการเพาะปลูกก่อนได้รับโฉนด

มาตรา ๑๒๑ ที่น้ำอันเป็นที่รักษาพันธ์สัตว์น้ำ เป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอที่จะตรวจตรารักษาป้องกันมิให้พืชพันธ์สัตว์น้ำสูญไป

มาตรา ๑๒๒ ที่อันเป็นสาธารณประโยชน์ คือ ที่เลี้ยงปศุสัตว์ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยงด้วยกัน เป็นต้น ตลอดจนถนนหนทาง และที่อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้เป็นราษฎรใช้ได้ด้วยกัน เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอจะต้องคอยตรวจตรารักษาอย่าให้ผู้ใดกีดกันเอาไปเป็นอาณานิคมแต่เฉพาะตัว

มาตรา ๑๒๓ ที่วัด หรือกุศลสถานอย่างอื่น ซึ่งเป็นของกลางสำหรับมหาชน ก็ให้อยู่ในหน้าที่กรมการอำเภอจะต้องคอยตรวจตราอุดหนุนผู้ปกครองรักษาอย่าให้ผู้ใดรุกล้ำเบียดเบียนที่อันนั้น

พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๔๐ กำหนดต้องร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในตำบลนั้น

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๒๒ นายอำเภอมีหน้าที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในเขตอำเภอ

นายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจใช้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ที่ดินตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดและปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่มีข้อพิพาทหรือคดีเกี่ยวกับที่ดินตามวรรคหนึ่ง นายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมกันดำเนินการหรือฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการ ก็ได้ให้มีอำนาจกระทำได้ ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยจะวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์เป็นแนวปฏิบัติด้วยก็ได้

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสามให้จ่ายจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ผู้อำนวยการเขตในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๑, ๔๒ และ ๔๓ สั่งผู้กระทำความผิดให้รื้อถอนอาคารออกไปจากที่สาธารณะหากผู้กระทำความผิดไม่รื้อถอนภายในเวลาที่กำหนดให้ผู้อำนวยการเขตในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการรื้อถอนอาคารดังกล่าวและให้เรียกค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำความผิดด้วย

ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๔๔ พ.ศ. ๒๕๐๒

ข้อ ๑ ในกรณีที่ปรากฏว่าได้มีการปลูกสร้างอาคารหรือปลูกปลูกสิ่งใดๆ ลงในที่ดินในแม่น้ำลำคลอง อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือเป็นที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือรุกล้ำเข้าไปในที่ตั้งกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งจังหวัดซึ่งสถานที่นั้นตั้งอยู่ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไปตรวจสถานที่นั้นๆ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจแล้วเห็นว่าสถานที่ซึ่งปลูกสร้างอาคารหรือปลูกปลูกสิ่งใดๆ ลงในที่ดินหรือแม่น้ำลำคลองอันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือเป็นที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยแน่ชัดปราศจากสงสัย

ก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือแจ้งให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ให้รื้อถอนไปให้พื้นที่อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือในกรณีที่ไม่มีใครกล่าวอ้างผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ก็ให้ปิดคำสั่งนั้นไว้ ณ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น และเมื่อครบกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ออกคำสั่งนั้นแล้ว ยังไม่มีการรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นออกไป ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินจัดการรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นได้ ในการนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจขายโดยวิธีที่เห็นสมควรซึ่งทรัพย์สินที่รื้อถอนหรืออยู่ในอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น และให้นำความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๒๗ มาใช้บังคับแก่เงินที่ขายทรัพย์สินนั้นได้โดยอนุโลม

การบังคับการทางอาญา ประมวลกฎหมายที่ดิน

ได้บัญญัติให้ผู้ที่เข้าครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดในตัวเองโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๙ ดังนี้

“ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่ และการป่าไม้ ที่ดินของรัฐถ้ามิได้มีสิทธิครอบครองหรือมิได้อนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใด

(๑) เข้าไปยึดครอบครอง รวมตลอดถึงการก่อสร้าง หรือการเผาป่า

(๒) ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่กรวด หรือ ที่ทรายในบริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้ามในราชกิจจานุเบกษา หรือ

(๓) ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรที่ดิน”

บุคคลซึ่งเข้าไปครอบครองหรือทำการใดๆ ในที่ดินของรัฐโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมเป็นผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน คือเป็นผู้บุกรุกที่ดินรัฐตามปกติเมื่อมีการรุกที่ดินของรัฐ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการให้ผู้บุกรุกออกไปจากที่ดิน หากไม่ยอมออก พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล ปัจจุบันได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๙๖ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน โดยบัญญัติโทษที่จะลงโทษแก่ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐไว้ในมาตรา ๑๐๘ และ มาตรา ๑๐๘ ทวิ ดังนี้

มาตรา ๑๐๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ อยู่ก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้

บังคับ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ถ้าผู้ฝ่าฝืนเพิกเฉยหรือไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามระเบียบ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ฝ่าฝืนออกจากที่ดินและหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างในที่ดินนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในการกำหนดระเบียบตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ที่ดินนั้นให้แก่รัฐหรือราชการบริหารส่วนท้องถิ่นด้วยก็ได้

มาตรา ๑๐๘ ทวิ นับตั้งแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำแก่ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามวรรคสองได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินกว่าห้าสิบไร่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่มิใช่คำพิพากษาว่าผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๓๖๐ ศาลมีอำนาจสั่งในคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกไปจากที่ดินนั้นด้วย บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดดังกล่าว ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมิใช่ผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๖๐ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์ตามที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘๖ บัญญัติว่า ผู้ใดขุดหลุมหรือวาง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควร เพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

การรุกล้ำที่สาธารณะย่อมไม่มีความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๒ ทั้งนี้เพราะความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการกระทำแก่เอกชนและเป็นความผิดต่อส่วนตัวหาได้ประสงคถึงการกระทำแก่สาธารณสมบัติของแผ่นดินตามนัยฎีกาที่ ๔๒๓/๒๔๙๓ และฎีกาที่ ๒๐๖/ ๒๔๙๕

กรุงเทพมหานคร ได้มีหนังสือที่ กท ๘๐๐๒/๘๘๑ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๓๗ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดแนวทางทางการบังคับการตามประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

๑. ผู้อำนวยการเขต ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจตราและปกป้องรักษาที่สามารถดำเนินการตามกฎหมาย (มาตรา ๑๑๗, ๑๑๘, ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗) ให้เจ้าหน้าที่ไปตรวจสถานที่ดังกล่าวว่าได้มีการกระทำความผิดจริงหรือไม่อย่างไรและผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อตรวจพบว่ามีกระทำความผิดขึ้นจริงและทราบผู้กระทำความผิดแล้ว

๒. ผู้อำนวยการเขต ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดระงับกระทำความผิดนั้น(ถ้าปรากฏว่าขณะนั้นยังมีการกระทำความผิดอยู่อีก) และให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างนั้นเสียภายในระยะเวลาพอสมควร กล่าวคือไม่ควรน้อยกว่า ๓๐ วัน

๓. หากยังมีการเพิกเฉยมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนดให้แล้ว สำนักงานเขตต้องมีหนังสือมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ไปแจ้งความ (ร้องทุกข์) ต่อเจ้าพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้นเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมาลงโทษทางอาญาในฐานะปลูกสร้าง

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๒๑ ผู้ใดจะก่อสร้าง ดัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายอาคารต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่พนักงานท้องถิ่นหรือแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและดำเนินการตามมาตรา ๓๙ ทวิ

มาตรา ๖๐ ทวิ ผู้ใดมิได้รื้อถอนอาคารตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๒ โดยมีได้อยู่ในระหว่างการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้วผู้ฝ่าฝืนยังต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินสามหมื่นบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา ๖๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๗๐ ถ้าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการกระทำอันเกี่ยวกับอาคารเพื่อพาณิชย์ อุตสาหกรรม การศึกษา หรือการสาธารณสุขหรือเป็นการกระทำในทางการค้าเพื่อให้เช่าให้เช่าซื้อขาย หรือจำหน่ายโดยมีค่าตอบแทนซึ่งอาคารใดผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ

การบังคับการทางแพ่ง

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕

มาตรา ๔๓ ถ้าไม่มีการรื้อถอนอาคารตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๒ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยเป็นคำร้องต่อศาลนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๔๒ ได้ล่วงพ้นไป ขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังบุคคลซึ่งมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๒ โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) ดำเนินการหรือจัดให้มีการรื้อถอนอาคารดังกล่าวได้เอง โดยจะต้องปิดประกาศกำหนดการรื้อถอนไว้ในบริเวณนั้นแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ผู้รับผิดชอบงานออกแบบคำนวณอาคาร ผู้ควบคุมงาน และผู้ดำเนินการจะต้องร่วมกันเสียค่าใช้จ่ายในการนั้นเว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้เป็นผู้กระทำหรือมีส่วนร่วมในการกระทำที่เป็นฝ่ายฝ่าฝืนกฎหมายในการดำเนินการรื้อถอนอาคารตามวรรคหนึ่ง เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งดำเนินการแทนเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ให้ควบคุมระมัดระวังตามสมควรพฤติการณ์แล้วบุคคลตามวรรคหนึ่งจะเรียกร้องค่าเสียหายจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ดำเนินการแทนเจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่ได้

วัสดุการก่อสร้างที่ถูกรื้อถอนและสิ่งของที่ขนออกจากอาคารส่วนที่มีการรื้อถอนให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจยึดและเก็บรักษาไว้หรือขายและถือเงินไว้แทนได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงและเจ้าถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาทรัพย์สินหรือเงินนั้นคืนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการรื้อถอนให้ทรัพย์สินหรือเงินนั้นตกเป็นของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนอาคารตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๔ พ.ศ. ๒๕๐๒

การดำเนินการตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้เป็นการดำเนินการที่รวดเร็วและเด็ดขาดเพราะไม่ต้องนำคดีไปฟ้องร้องเพื่อศาลสั่งเสียก่อนเพียงแต่ผู้ว่าราชการมีคำสั่งก็มีผลบังคับแล้วแต่อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัตินี้จะต้องปรากฏให้แน่ชัดเสียก่อนว่า

๑. มีการปลูกสร้างอาคารหรือปลูกปักสิ่งใดๆลงในที่ดินในแม่น้ำลำคลองอันเป็นทางสัญจรของประชาชน
๒. มีการติดตั้งหรือวาง หรือทอดทิ้งสิ่งใดๆไว้ในทางสัญจรของประชาชนในที่ซึ่งประชาชนใช้สอยร่วมกัน

๓. สำหรับที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งไม่ใช่ที่ดิน ไม่ใช่แม่น้ำลำคลองอันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันก็ไม่อยู่ในข่ายบังคับของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ การที่จะบังคับให้ผู้รุกล้ำขนย้ายออกไปต้องนำคดีไปฟ้องร้องยังศาล

ขั้นตอนการดำเนินการตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๔ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๐๒ หากปรากฏแน่ชัดว่ามีการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกปักใดๆในที่อันเป็นทางสัญจรหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือรุกล้ำเข้าไปในที่ตั้งแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่(ผู้อำนวยการเขต)รายงานต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกไปตรวจสอบสถานที่แล้วเห็นว่าเป็นจริงโดยแน่ชัดปราศจากสงสัยก็ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือถอนอาคารหรือสิ่งปลูกปักนั้นเมื่อครบกำหนด ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้ออกคำสั่งนั้นแล้วยังไม่มีการรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกปักนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินจัดการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างนั้นได้รวมทั้งให้มีอำนาจขายโดยวิธีเห็นสมควรซึ่งทรัพย์สินที่รื้อถอนหรืออยู่ในอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นโดยให้นำความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๒๗ มาใช้บังคับแก่เงินที่ขายทรัพย์สินนั้นได้โดยอนุโลม ซึ่งปัจจุบันผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้มอบหมายให้ผู้ว่าราชการเขตปฏิบัติราชการแทนตามคำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ ๑๒๖๗/๒๕๔๖ เรื่องมอบอำนาจให้ข้าราชการปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๖ ทำให้การบังคับการมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกที่สาธารณ ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาการดำเนินการได้แน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และลักษณะของการบุกรุกว่ามีความคงทนถาวรหรือไม่ หากเป็นสิ่งปลูกสร้างที่สามารถรื้อถอนได้ง่ายก็สามารถดำเนินการได้ ภายในเวลาอันสั้น หากเป็นอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ถาวรต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร เพราะต้องดำเนินการตามขั้นตอนและอีกอย่างขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้กฎหมายที่จะบังคับใช้ว่าจะใช้กฎหมายฉบับใดด้วยเช่น ถ้าเป็นเรื่องเดือดร้อนกระทบกับประชาชนส่วนมากอาจใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๔๔ เป็นต้น

๘. แนวทางการประเมินผล

ใช้ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ โดยอาศัยการสังเกต จำนวนนับจำนวนผู้ที่กระทำการบุกรุก และสถิติจากการดำเนินคดีของสำนักงานเขต หากไม่มีการดำเนินคดีถือว่าประสบผลสำเร็จ ซึ่งสำนักงานเขตทุกครุที่เป็นหน่วยงานของผู้จัดทำรายงาน ไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกที่สาธารณะในพื้นที่แต่อย่างใด

๙. ข้อเสนอแนะ

๑ เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นผู้บริหารกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งซึ่งต้องอาศัยฐานเสียงจากประชาชนซึ่งทำให้การใช้กฎหมายที่สามารถดำเนินการกับประชาชนผู้บุกรุกชุมชนบางแห่งการนำ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๔๔ ไม่สามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้ จึงไปใช้กฎหมายอื่นๆเช่นกฎหมายที่ดิน กฎหมายควบคุมอาคาร ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินการนานพอสมควร เนื่องจากต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการ

๒ เจ้าหน้าที่ต้องปลุกจิตสำนึก ให้เอาใจใส่ในการดูแลรักษาที่สาธารณะและเข้มงวดกวดขันตรวจตรา หากพบมีการกระทำความผิดต้องรีบดำเนินการโดยการแจ้งความดำเนินคดีให้ทันท่วงที ไม่ให้เกิดปัญหาสะสมมากขึ้น โดยให้ผู้บังคับบัญชากำกับเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

๓ ด้านประชาชน ต้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยให้ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในชุมชนทราบ และเข้าใจถึงผลกระทบของผลเสียที่เกิดจากการบุกรุกที่สาธารณะ เช่นทำให้เกิดการสัญจรทางน้ำลำบากขึ้น น้ำเน่าเสียและต้องสูญเสียงบประมาณการขุดลอก จากภาษีของประชาชนเองเป็นต้น ซึ่งจะ ทำให้ประชาชนหันมาช่วยดูแลรักษาที่สาธารณะเพราะเห็นความสำคัญจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง

แนวทางการแก้ไขปัญหาการรुक้ำที่สาธารณะในพื้นที่สำนักงานเขตทุ่งครุ

ข้อเสนอแนะ

- ใช้กฎหมายอื่นๆ ในทางปฏิบัติ
 - กฎหมายที่ดิน
 - กฎหมายควบคุมอาคาร
- เจ้าหน้าที่
 - ปลูกจิตสำนึกการดูแลรักษาที่สาธารณะ
 - เข้มงวดกวัดขั้น ตรวจสอบตรา
- เจ้าหน้าที่
 - ริบดำเนินการไม่ให้เกิดปัญหาสะสมมากขึ้น
 - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในการรุกรุกที่สาธารณะ
- ด้านประชาชน
 - เข้าใจถึงผลกระทบของผลเสียที่เกิดจากการรุกรุกที่สาธารณะ

หลักการและเหตุผล

- นำกฎหมายไปบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง
- การแก้ไขปัญหาการรุกรุกที่สาธารณะให้เกิดประสิทธิภาพ
- การดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ทราบจำนวนการรุกรุกและแนวทางการแก้ไขปัญหา
- เพื่อให้สามารถดำเนินการบังคับการของฝ่ายเทศกิจ
- เพื่อป้องกันการรุกรุกที่สาธารณะในพื้นที่สำนักงานเขตทุ่งครุ

เป้าหมาย

- ตรวจสอบการรุกรุกและมีการรายงานผลทุกๆ 6 เดือน
- บังคับการรुक้ำในที่สาธารณะได้ตามกฎหมาย
 - ทางอาญา
 - ทางแพ่ง
 - ทางปกครอง

แนวทางการประเมิน

- ตัวชี้วัดความสำเร็จ
 - ตรวจสอบการรุกรุกที่สาธารณะทุก 6 เดือน
 - สามารถบังคับการได้ตามกฎหมาย ร้อยละ ๘๐
 - จำนวนของผู้รุกรุกลดลงร้อยละ ๘๐
- วิธีการ
 - ประเมินผลจากการรายงานการตรวจสอบการรุกรุกที่สาธารณะ
- เครื่องมือ
 - รายงานการตรวจสอบการรุกรุกที่สาธารณะ

ระยะเวลาการดำเนินการ

- วางแผนการดำเนินการ เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2556
- ดำเนินการตามแผน เดือนมกราคม - มีนาคม 2557
- ติดตามประเมินผลทุกๆ 3 เดือน

ภารกิจที่ดำเนินการ

- วางแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหารุก้ำที่สาธารณะ
 - ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล
 - จัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานการแก้ไขปัญหา
 - ประชุมคณะกรรมการและคณะทำงาน
 - ดำเนินการตามแนวทางและกำหนดสำรวจการรุกรุก
 - ประเมินและติดตามผลการดำเนินการ
- ดำเนินการตามแผน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต
- ฝ่ายเทศกิจ
- ฝ่ายโยธา
- ฝ่ายรักษาความสะอาด

ปัจจัยความสำเร็จ

- บุคลากร (Man)
 - พนักงานเจ้าหน้าที่
 - ประชาชนมีจิตสำนึกให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
 - มีงบประมาณการสำรวจการรุกรุกที่สาธารณะ
 - มีงบประมาณการดำเนินการบังคับการได้ตามกฎหมาย
- เงิน (Money)
 - ในพื้นที่ สำนักงานเขตทุ่งครุ
 - การรुक้ำที่สาธารณะ
 - แนวทางการแก้ไขปัญหา
- วัสดุอุปกรณ์ (Materials)
 - สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่อการสำรวจ
 - วัสดุ อุปกรณ์ มีคุณภาพ และเพียงพอ
- การจัดการ (Management)
 - มีการสำรวจการรุกรุกที่สาธารณะในพื้นที่
 - มีการบังคับการทั้งทางอาญา ทางแพ่ง และทางปกครอง